

Mikko Alatalo kesk

Kirjallinen kysymys lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyön lisäämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Alaikäisten mielenterveysongelmien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarvitaan eri alojen toimijoita. Näitä ammattilaisia ovat mm. opettajat, lääkärit, psykologit, sosiaalityöntekijät, sairaanhoitajat, lastensuojelun työntekijät, perhetyöntekijät ja tukihenkilöt. Ammattilaiset työskentelevät kouluissa, sosiaalialalla, lastenpsykiatrian erikoisalalla, lastensuojelulaitoksissa sekä perusterveydenhuollossa. Yhteistyö on vaativaa. Sektorirajat ovat vanhanaikaisen tiukat, kun jokainen toimija pitää kiinni omista näkemyksistään. Pahimmillaan lapsen etu ei toteudu, kun eri toimijat eivät kykene rakentamaan yhteistyöhön. Sote-uudistuksen tulee konkreettisesti edistää sitä, että alaikäisten psyyken hoidossa yhteistyö toteutuu paremmin. Haluan tiedustella asianomaiselta ministeriltä, mihin toimiin hallitus ryhtyy, että alaikäisten mielenterveys- ja sijaishuollon palvelut toteutuisivat nykyistä paremmin? Miten lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyötä voitaisiin lisätä ja parantaa?

Lastensuojelun asiakkaana olevilla lapsilla ja nuorilla esiintyy paljon mielenterveysongelmia. Toisaalta lastensuojelun asiakkuus alkaa usein psykiatrisesta sairaanhoidosta. Lasten hoitoon ja huolenpitoon kuuluu moniammatillinen yhteistyö. Sairaalat ja yleensä terveydenhuolto auttavat akuuteimmassa hädässä olevia. Suuri osa alaikäisistä pärjää tuetusti kotona. Toisille paras paikka on lastensuojelulaitos. Monet lasten- ja nuorten mielenterveysongelmat ovat ikään ja kehitystasoon kuuluvia ohimeneviä vaiheita. Käyttäytymisongelmat voivat johtua myös epäterveellisestä kodista tai kaveripiiristä. Nuori parantuu uudessa ympäristössä.

Lasten- ja nuortenpsykiatrian sekä lastensuojelun yhteistyö tulisi nähdä kumppanuutena, vastavuoroisena tukemisena ja oman asiantuntijuuden jakamisena. Yhteistyö vaatii onnistuakseen poliittista tahtoa, koulutusta ja taloudellisia resursseja. Lasten/nuortenpsykiatria ja lastensuojelu ovat riippuvaisia toisistaan. Lasten/nuorisopsykiatria tarvitsee potilailleen tukea jatkohoitoon lastensuojelusta, kun lapsi ei enää tarvitse lasten- ja nuorten psykiatrista hoitoa. Lastensuojelu puolestaan tarvitsee lastenpsykiatrialta konsultaatiomahdollisuuksia vaikeissa päätöksentekotilanteissa tai hankalina vuorokaudenaikoina. Aktiivisesti itsetuhoista nuorta ei voida lastensuojelulaitoksessa pitää, varsinkaan jos hän on laitoksessa avohuollon sijoituksena vapaaehtoisesti.

Kun lapsen hoito ja kasvatusta edellyttävät samanaikaisesti terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluja, nämä palvelut tulisi turvata lapselle yhteistyönä nykyistä paremmin. Yhteistyön tarve korostuu, jos lapsi tulee lastensuojelun piiriin mielenterveydellisistä syistä. Lastenpsykiatrian ja lastensuojelun yhteistyöllä voidaan taata lastensuojelun asiakkaaksi tulevan lapsen riittävän var-

Kirjallinen kysymys KK 590/2018 vp

hainen hoidon tarpeen arviointi. Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ovat erityisen haavoittuvia mielenterveyshäiriöiden suhteen. Varhaiset lapsuuden kokemukset vaikuttavat lapsen kykyihin ja ominaisuuksiin ja niillä on pitkäkestoisia vaikutuksia. Niiden hoito tulee myös yhteiskunnalle erittäin kalliiksi.

Lastensuojelun ja terveydenhuollon yhteistyötä tarvitaan etenkin kaltoinkohdeltujen (ml. seri-tapaukset) lasten kehityksellisen ja psyykkisen hyvinvoinnin seulontaan. Eri organisaatioiden yhteistyö on merkittävää lapsen ollessa kodin ulkopuolelle sijoitettuna. Tällöin terveydenhuollon ja sosiaalityön yhteistyö lasten mielenterveyshäiriöiden tunnistamisessa ja hoitoon ohjaamisessa tuo hoitoon jatkuvuutta. Usein lapselle vähemmän leimaavaa, mutta silti riittävää hoitoa on se, että hänet on sijoitettu joksikin aikaa kodin ulkopuolelle esim. turvalliseen perhetukikeskukseen, jossa hän voi elää melko tavallista arkea ja käydä koulua kuin että hän olisi psykiatrisessa osastohoidossa pitkiä aikoja. Normaalaa arkea voi parhaiten opetella sairaalan ulkopuolella.

Lasten mielenterveyspalvelujen tarpeeseen ja kysyntään vaikuttavat yhteiskunnan taloudellinen ja poliittinen tilanne. Lapsiperheiden köyhtyminen, vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat ja perheväkivalta ovat yhteydessä palvelujen tarpeeseen. Kustannusten jakautuminen lasten/nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun välillä voi aiheuttaa erimielisyyksiä, kun ristiriitaa aiheuttaa se, onko lapsella tarve lastenpsykiatriseen hoitoon vai lastensuojelullisiin tukitoimiin. Sosiaali- ja terveydenhuollossa yhteistyörakenteet, kuten toimintojen hallinnollinen yhdistäminen, yhteiset työryhmät, yhteiset tapahtumat ja koulutukset lisäävät yhteistyön toimivuutta. Lisäksi tarvitaan yhdessä sovittuja menettely- ja toimintatapoja. Palveluja yhteensovittamalla pystytään paremmin kohdentamaan olemassa olevat resurssit ja voimavarat perheiden hyödyksi nykyistä paremmalla tavalla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy, että alaikäisten mielenterveys- ja sijaishuollon palvelut toteutuisivat nykyistä paremmin ja

miten lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyötä voitaisiin lisätä ja parantaa?

Helsingissä 24.1.2019

Mikko Alatalo kesk